

A lelőhely az M0 autópálya két oldalán, az ecseri lehajtó területén, illetve attól É-ra és K-re helyezkedik el. 2005–2006-ban,²⁰ az M0 autópálya megelőző régészeti feltárásai során több ezer szarmata kori, és néhány tucat kora Árpád-kori régészeti jelenséget dokumentáltunk az autópálya csomópont területén. A Barátság II. köolaj vezeték lehumuszolt nyomvonalra az autópályától ÉNy-ra vágta a több korszakos lelőhelyet. Összesen 49 objektumot, 112 stratigrafiai egységet bontottunk ki és dokumentáltunk. Az objektumok legintenzívebben az ecseri műúttól É-ra, és a gyártelepre vezető földúttól D-re jelentkeztek.

A leletek alapján 3 objektum őskori volt, 6 objektum pedig szarmata kori, 1 feltehetően 9. századi, 1 az Árpád-kor első felére volt keltezhető, 4 az Árpád-kor második felére, 11 objektum keltezése az Árpád-koron belül nem volt tovább finomítható, a többi objektum pedig nem tartalmazott korhatározó leletet.

A nyomvonalszakasz több földbe mélyített lakóépítményt vágott, ezek azonban nem voltak mind egykorúak. Méreteik miatt szinte kivétel nélkül a szelvényfalán kívülre lógtak, így kutatásuk csak részleges maradt. A 72. obj. ívelt falú, egyenes aljú, nagy méretű, földbe mélyített szarmata kori lakóépítmény volt. A 84. építmény funkciója bizonytalan, talán szintén ház volt. Alján foltokban keményre taposott járósíntet találtunk, de tüzelfelrendezése nem volt. Előkerült egy szarmata kori szabadteri sütőkemence is (74. obj.) kormos betöltésű munkagödörrel. Több körárok szakasz valószínűleg szintén szarmata kori volt.

A 78. gödör többrétegű, kormos betöltéséből sütőtál töredékei kerültek elő, ez alapján az objektum keltezése feltételesen 9. század.

A 11–12. századra keltezhető 79. lakóépítményt teljes egészében ráasták egy korábbi, szarmata házra (STR 205–207). A kora Árpád-kori, barna agyagos betöltésű ház egyszerű, kihajló peremű, bevagdosásokkal és vonalkötegekkel díszített fazéktöredékeket tartalmazott. Lencse alakú, földbe vájt sütőkemencéje (STR 167) a ház síkjából kiugrott. A többrétegű padlóval rendelkező szarmata házban jól iszapolt, szürke edénytöredékek voltak. A szarmata ház padlója alatt ismeretlen korú, mindössze egyetlen bronzkarperccel eltemetett csontvázat találtunk (STR 216).

Az Árpád-kori házakat (például 69., 77., 80. és 82. obj.) ÉNy–DK-re tájolták. A cölöphelyek a két rövidebb oldalfal mentén helyezkedtek el. Agyagból épített kemencéjük a K-i sarokban volt. Egyrétegű sütőfelületükbe hőtartó réteget nem tapasztottak. Több esetben sikerült megfigyelni a letaposott járósíntet is. Az Árpád-kor második felére keltezhető 73. ház cölöphelyei a hosszanti oldalfal mentén helyezkedtek el. Alján keményre taposott padlót dokumentáltunk. Jó minőségű, bekarcolt díszű fazéktöredékek és örlőkötöredékek kerültek elő belőle. A késő Árpád-kori 81. házban fazékszerű bogrács töredéke, egy házon belüli mélyedésben majdnem teljesen ép örlőkő és szarvasmarhacsontok voltak. Agyagból épített kemencéjének csak vörösen átégett, töredezett sütőfelülete maradt meg.

A házakon kívül több gödör is tartalmazott jellegtelen Árpád-kori kerámiatöredéket (például 70. obj.). A humuszdepóban fémkeresővel találtunk egy Szent István ezüstdénárt.

Munkatársak: Bózsa Anikó, Buránszki Nóra régészek, Benyó Gergely ásatási technikus, Kupor Zoltán fémkereső technikus, Szöcs Péter térinformatikus.

RAJNA ANDRÁS – RÁCZ TIBOR ÁKOS

20 RKM 2005, 231–233., RKM 2006, 194–196.

112. Edelény határa (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, I

A Szélessávú körzethálózat fejlesztés, optikai kábel elhelyezése oszlopsoron és alépítményben (Edelényi, Szikszói Kistérség; optikai kábelépítés; I. ütem) című projekt kapcsán Szendrőlád, Ládbesenyő, Balajt, Damak, Hegyemeg, Tomor, Monaj, Nyésta, Abaújszolnok, Lak, Kupa és Szakácsi települések kül- és belterületén haladó nyomvonalra vonatkozóan előzetes régészeti dokumentációt készített a Herman Ottó Múzeum a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ megbízásából. A terepbejárásokat 2014. szeptember 29. és október 1. között végeztük.

Ürgés 2. (KÖH 88205): A régészeti érdekű terület Edelénytől K-re, a damaki út mellett, a Damaki-pataktól É-ra található. Itt szórványosan leleteket gyűjtöttünk, amelyeknek korát nem lehetett meghatározni.

Várca-tető (KÖH 88199): A lelőhely Balajttól D-re, Edelénytől K-re, a Várca gerincén található. A 300×50 m-es területen intenzív bronzkori lelőhelyet azonosítottunk.

Munkatársak: Tóth Krisztián, Galkó József, Gregóczki Gergő, Juhász Ádám, Nagy S. József, Simon József és Toronya Zsolt.

FEKETE LÁSZLÓ

113. Eger, Dobó tér (KÖH 44572) (Heves megye) Kk, Kú, Tő

Az Eger, Dobó tér–Eger-patak–belvárosi térsor funkcióbővítő rehabilitációjához kapcsolódó régészeti megfigyelés során, a Dobó téri szökőkút gépészeti aknájának és alapjának mélyítése során kora újkori épület és egyéb telepobjektumok mutatkoztak, amelyek feltárása 2014. jan. 27. és június 3. között, a földmunkák szakaszolásából adódó napokon folyt. A megfigyelést és a feltárást januárban Nagy László végezte. A vizsgált terület Eger belvárosának központja, a jelenlegi (kanalizált) Eger-patak jobb partján található, mintegy 159 m tengerszint feletti magasságban. A terület a középkori Eger Theatrum városrészebe esik.

A Dobó tere a felújításhoz kapcsolódóan egy nagy alapterületű szökőkutat (jet vízjáték) is terveztek, ami a tér D-i részének középső és Ny-i részét érinti. Gépi szintsüllyesztést végeztek a szökőkúthoz tervezett vízgépház területén, 2014. január 20-án, majd a tervezett akna mellett – hogy a zsaluzáshoz ne kelljen dúcolást alkalmazni – a kiásott munkagödör ÉK-i és DNy-i oldalán biztonsági rézsűket képeztek, aminek során egy kőépület (2. obj.) fala sérült, illetve két cölöpfalú gödör (3–4. obj.) széle került elő.

A mintegy 150 m² alapterületű szökőkút alapozásának kiásása a Végvári vitézek szoborcsoport elszállítása után, 2014. február 17-én kezdődött meg. A mélyítés során a területen az alapozási mélységben, illetve több helyen sekélyebben, török kori jelenségek mutatkoztak, és a vízgépház DNy-i rézsűjével megbolygatott kőépület folytatása is jóval a szökőkút tervezett alapozási szintje fölött mutatkozott. A múzeum a kivitelező kérésére 2014. február 19-én négy technikussal megkezdte a terület megelőző feltárását, amit március 19-én be is fejezett (1–52. obj.). Ennek ellenére, 2014. május 22-én egy olyan termódósiság alapján indultak meg a földmunkák, amely korábban feltárt területen két irányban is túlterjeszkedett. A mélyítés során további régészeti jelenségek mutatkoztak. A terület városháza felőli szélén több nagyméretű jelenségnek (56–60., 63. obj.),